

CAPUT II.

DE REQUISITIS AD DIGNAM MISSAE CELEBRATIONEM.

«Quanta cura adhibenda sit, ait Conc. Trid., ut sacrosanctum missae sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, *maledictum* in sacris Litteris eum vocari, *qui facit opus Dei negligenter*. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum à Christi fidelibus tractari posse, quàm hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa Hostia, quà Deo Patri reconciliati sumus, in altari per sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in eo ponendam esse, ut, quantà maximà fieri potest interiori cordis munditià et puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie, peragatur.» Quod quidem ut assequatur Christi sacerdos, varia praestare debet tum ante celebrationem sacrificii, tum ipso celebrationis tempore, tum demum peracto iam sacrificio.

ARTICULUS I.

Quid praestare debeat sacerdos ante celebrationem missae.

Ante orationem praepara animam tuam, et noli esse quasi homo qui tentat Deum. Quòd si Deum tentare atque ad iracundiam provocare dicitur qui ipsum audet in oratione interpellare, non praemissà diligenti et accurata praeparatione; quantò magis eundem suà temeritatè et audacià irritabit, qui unigenitum Filium suum illi offerre, ipsumque Angelorum et hominum Regem ac Dominum suscipere imparatus praesumit. *Praeparare* igitur *in occursum Dei tui*. Haec autem praeparatio in tribus potissimum consistit: 1.^o in vitae puritate; 2.^o in rectitudine intentionis; 3.^o in actuali devotione.

§ I. *De vitae puritate.*

Christus Dominus quamvis Apostolis, quos sacerdotes

consecraturus, et sacrà Eucharistià refecturus erat, dixisset: *Vos mundi estis, illud tamen adiecit: Qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet.* His verbis indicans homini etiam à gravioribus peccatis libero, affectus inordinatos, qui sunt animae pedes, abluendos esse. Etenim si in Veteri Testamento, ubi tantum huius divini sacrificii umbra erat, sub mortis comminatione priscis sacerdotibus mandabatur ut ab omni macula et immunditià essent expertes: *Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea quae consecrata sunt, in quo est immunditià, peribit coram Domino*: quo non oportet esse puriorem sacerdotem novae legis tali fruentem sacrificio, quo solari radio non splendidiorem manum Agni immaculati carnem dividendam, os quod igne spirituali repletur, linguam quae tremendo nimis sanguine rubescit?

Atque huius puritatis defectus saepe in causa est cur sacerdotes non pauci tam parvum ex frequenti huius divini sacrificii participatione fructum reportent, adeo ut non immeritò hanc Prophetæ obiurgationem eis adaptaveris: *Comedistis, et non estis satiati; bibistis, et non estis inebriati; operuistis vos, et non estis calefacti; et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum, nempe, in cor distractum et vanitatibus discissum.* Ne tamen omnino diffidas, si perfectam istam munditiem tibi deesse deprehenderit, sed frequenti quotidianorum defectuum confessione et cordis contritione, animae tuae labes resarcire satagas.

§ II. *De rectitudine intentionis.*

Secunda sacerdotis dispositio ad celebrandum est intentio recta; constat enim omnes actiones nostras, vel vituperii notam, vel virtutis laudem mereri, prout finis quem intendimus laudabilis est, vel vitiosus. «Vae igitur, ait S. Bonav., iis sacerdotibus qui dum... divina mysteria accipiunt, non coelestem panem, sed terrenum quaerunt; non spiritum, sed lucrum; non Dei honorem, sed suam ambitionem; non salutem animarum, sed quaestum pecuniarum: et ita corpus Domini

« non tam accipiunt , quàm rapiunt : quia accedunt non « vocati à Deo , sed impulsì à sua cupiditate et avaritia.

« Quin et illud peculiariter cavendum est , ne ex sola « quadam arida et insipida consuetudine ad sacrificium « offerendum accedas , sed excelsum aliquem et coeles- « tem finem tibi proponas , quales sunt qui sequuntur : « 1.^o Dei suprema laus et adoratio ; 2.^o Sanctorum in « coelis coronatorum religiosa memoria ; 3.^o peccatorum « venia atque remissio ; 4.^o propriae infirmitatis subsi- « dium ; 5.^o tentationis amotio ; 6.^o alicuius boni spiri- « tualis impetratio ; 7.^o pro acceptis Dei donis gratiarum « actio ; 8.^o auxilium vivorum atque mortuorum ; 9.^o gra- « tiae interioris augmentum ; 10.^o perseverantiae in benè « coeptis impetratio ; 11.^o sanctificatio ab omni inquina- « mento carnis et spiritus ; 12.^o continuus in virtute et « mentis puritate profectus , ut Deo ardentissimâ cari- « tate adhaereas. » S. Bonav. , *Trac. de praepar. ad miss.* , l. 3.

Alii ex septem Orationis Dominicae petitionibus , vel ex septem verbis à Christo in cruce prolatis , totidem fines eliciunt , quos in singulos hebdomadae dies distri- buunt.

Quoniam verò personam Christi geris , qui se ipsum in salutem totius generis humani Deo Patri obtulit ; item et nomine Ecclesiae agis communis omnium fidelium matris , cui satisfactionum suarum dispensationem Salvator noster commisit : ideo in applicatione valoris sacrosancti sacrificii maximè largum et profusum esse te oportet ; non est enim quòd repulsam aut audaciae suggillationem pertimescas utpote cùm offeras Deo Filium suum unigenitum illi summè dilectum , ac per omnia aequalem : quae quidem victima meriti est infiniti , cuius pretium nullis limitibus terminisve concluditur.

Sed ne à recto tramite in huiusmodi applicatione de- viare , et in re tanti momenti officio tuo deesse contingat , operae pretium est , ut advertas et sequaris quae dicta sunt in praecedenti capite , § V.

§ III. De actuali devotione.

Ignem , inquit Christus Dominus , *veni mittere in ter- ram ; et quid volo nisi ut accendatur ?* In hoc igitur sedulò tibi incumbendum est , ut ardentissimum Christi amorem , cuius deliciae sunt esse cum filiis hominum , flagrantissimâ caritate et devotione compenses. Vix autem fieri poterit ut fervidâ illâ devotione non exardescas , si fide vivâ et intimo sensu sequentia capita mente conceperis.

Primum. Desumitur ex victima quae offertur : nempe ipsa est Christus Dominus , verus Deus et verus homo , Salvator et Iudex omnium , non iam mortalis et passibilis , sed immortalis et impassibilis ; unde , ratione ipsius , actio ipsa sacrificandi omnes humanas actiones transcendit , etiam actus coelituum tantâ caritate Deo adherentium. Cavendum ergo est ne tuâ irreverentiâ tantae rei oblationem dehonestes.

Secundum. Ex persona cui offertur , quae est solus Deus ; nulli enim Sanctorum , nec ipsi beatae Virgini offerri potest , sed ex ipsa intrinseca rei natura soli Deo debetur ; quia per victimae illius mactationem incrementam , agnoscimus Deum esse rerum omnium Auctorem et Dominum , profitemurque nos divinae maiestati totos de- vereri cum victima , cuius sanguinem in huiusce nostri affectûs testimonium , offerimus.

Tertium. Ex modo quo offertur ; nempe ex ipsa consecratione , quâ panis et vinum in corpus et sanguinem Christi transsubstantiantur , manentibus accidentibus sine subiecto. Est autem illa actio omnino miraculosa , et excedit omnem creaturae virtutem et potentiam , à nulloque nisi à solo Deo praestari potest.

Quartum. Ex valore ipsius sacrificii , qui ratione victimae infinitus est , sicut merita et passio Christi ; ac proinde aequè placet Deo ac mors ipsius in cruce per- pessa ; licèt actualem efficientiam , Deo ita volente , non nisi finitam habeat.

Quintum. Ex fine propter quem institutum fuit : ut nimirum Deo Creatori nostro supremum patriae cultum

exhiberemus, nostramque servitatem et subiectionem humillimè testificaremur, ut dignas ei gràtias pro universis beneficiis eius perpetuò persolvamus; ad auxilia divinae gratiae impetranda, et Dei protectionem in omnibus vitae huius angustiis comparandam; ad obtinendam peccatorum veniam, ad iram Dei placandam, et imminetia flagella avertenda; ad succurrendum omnium vivorum et defunctorum necessitatibus. Uno verbo spectaculum factus es Deo, et Angelis, et hominibus; cave ergo ne quid indecens et ineptum in te appareat, quod Dei ac coelestium civium purissimos oculos offendat; item ne quid agas quo et Ecclesiae militantis in terra, et patientis in purgatorio, expectatio defraudetur.

Sextum. Quoniam verò in hoc incruento sacrificio, cruentum illud quod semel in cruce peractum est, ex quo omnia bona, omnesque thesauri divinae gratiae profluxerunt, non verbis tantùm, sed reipsa repraesentatur et exprimitur; una siquidem et eadem est hostia, idem principalis offerens, idem Christus qui immolatur: idcirco, cum ad sacrum faciendum te praeparas, fasciculum tibi colligere debes ex omnibus anxietatibus et amaritudinibus Domini, et inter ubera tua collocare, cordisque medullis inserere mente et affectu, sedulò revolvendo omnia tormenta, quae pro salute nostra perpessus est; haec frequenter in ore, haec semper in corde habeas; et haec tibi sit sublimior philosophia, scire Iesum, et hunc crucifixum.

Deique necessaria est ad excitandam devotionem humilitas, quae prae caeteris virtutibus, in institutione huius sacrificii maximè enituit; item et ingens fames, fervens desiderium, atque ardentissimus amor huius angelici panis, ad quem sumendum nos amantissimè invitat Dominus, dicens: *Venite ad me, omnes qui laboratis, et onerati estis; et ego reficiam vos.*

ARTICULUS II.

Quid praestare debeat sacerdos in ipsa missae celebratione.

Quàm triste est et deplorandum, ait *Card. Bellarminus*, videre sacerdotem divina mysteria peragentem, Angelorum choris undique septum, qui ad ea quae operatur et loquitur stupent ac tremunt, et prae admiratione ingentes clamores excitant; et tamen ipse sacerdos in medio positus, totus frigidus et quasi stupidus, non attendit quid agat, non intelligit quid loquatur; et ita properat ad finem, ita signa involvit, ita verba praecipitat, quasi latronibus à tergo insequentibus urgeretur! Clamamus in Sacramento altaris Christum ipsum esse praesentem, et interim nonnulli ita se gerunt, ita sacra tractant mysteria, quasi nihil minùs verum esse putarent. Nonne sacerdoti eiusmodi illud attissimè convenit, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit: *Sacrificat an insultat?*

Ad hanc tam gravem obiurgationem à te avertendam sedulò curabis, ut huius integri articuli lectionem et meditationem saepe, saepius repetas; nam pii in illo ad singulas missae partes suggeruntur affectus, ex quibus ut uberiores profectus spirituales haurire, et pietatem tuam magis ac magis inflammare poteris.

§ I. De sacris vestibus, et earum significatione.

Sicut reges et magistratus non vulgari et quotidiano vestitu in publicis functionibus uti solent, sed alio augustiore, quo potestas eorum appareat, et ipsis reverentia concilietur: ita sacerdos celebraturus sacro et peculiari utitur habitu, amictu scilicet, albà, cingulo, manipulo, stolà, casulà sive planetà, quibus et passio Christi ante sacrificium recolenda repraesentatur, et eiusdem virtutes exprimuntur, quibus ornari celebrantem par est; ut sacerdotio fungatur in iustitia et sanctitate veritatis. Cum enim hoc sacrificium incruentum idem sit cum sacrificio crucis, ut suprà explicavimus, congruum

est ut sacerdos, qui Christi pro nobis morientis personam gerit, eius quoque similitudinem habeat in vestimentis, idque ad decus et reverentiam sacrificii adhibeatur, quod impius iudaeorum furor ad contumeliam intulit Salvatori.

Porro *Amictus* velamen illud significat, quo facies Christi velata est, cum percutiebant eum illudentes, et dicentes: *Prophetiza nobis qui est qui te percussit.*

Alba vestem albam denotat, quâ ab Herode tanquam stultus indutus fuit.

Cingulum, funes quibus in horto cinxerunt eum; sive flagela quibus columnae alligatum crudelissimè ceciderunt.

Manipulus, vincula, quibus adstrictae sunt manus eius, tanquam hominis nefarii et scelerati.

Stola, funes collo eius iniectos, sive crucis patibulum humeris eius impositum, et ex quo pro nobis pependit.

Casula, vestem purpuream quam ei milites in domo Pilati, tanquam ludicro regi, imposuerunt.

Cum igitur haec indumenta signa sint eorum quae Christus pro nobis perpessus est, varii actus à sacerdote, dum illis induitur, eliciendi sunt, amoris, doloris, gratitudinis et intensissimi desiderii eius patientiam et humilitatem imitandi in doloribus, afflictionibus, opprobriis, aliisque adversitatibus sustinendis.

Considerandae sunt etiam virtutes quae per eadem indumenta mysticè designantur, ut discat sacerdos quae vitae sanctimoniam et morum integritate praeditus esse debeat; scriptum est enim: *Sacerdotes tui induantur iustitiam*, omnibus scilicet virtutibus ornati sint, quas *iustitiae* nomine passim sacrae Litterae comprehenderunt.

Amictus itaque significat oportere mentem in aeternae duntaxat salutis, rerumque coelestium consideratione fixam habere, ab omnibus curis rerum caducarum amotam, et contra quoscumque hostium incursus spe et fiducia in Deum, tanquam galeam salutari communitam. Refert etiam amictus Christi Domini humanitatem, cuius caput divinitas est, quae ab illa occultatur, sicut amictus caput tegit sacerdotis. Neque enim oculi nostri

Solis iustitiae infinitum splendorem intueri potuissent, nisi carnis nube operirentur. Quare sacerdos, cum illum accipiens osculatur et capiti imponit, se amoris osculo sacratissimam Christi humanitatem tangere, et capiti imponere putet, ut ea se protegat et tueatur, dicens cum Propheta: *Domine, virtus salutis meae, obumbrasti caput meum in die belli.* Obiter quoque per amictum monetur sacerdos maximam servare oculorum modestiam, cum pergat ad altare, et ibi manet, et ab eo redit nihil prorsus aspiciendo, nisi quod necessarium est ut videat quod facit.

Alba, totum corpus tegens, innocentiam, simplicitatem, puritatem, animique candorem et pulchritudinem indicat, quae totum sacerdotem complecti et exornare intus et extra debet, atque in omnibus operibus eius splendere, ut sit sanctus et immaculatus in conspectu Dei, seque talem semper exhibeat divinis mysteriis celebrandis.

Cingulum indicium est castitatis, quae in sacerdote ita splendere debet, ut nullam prorsus tam in corpore quam in corde admittat labem. In cuius rei typum iussit olim Deus, ut comedentes agnum accingerent renes suos; et ipse Christus ait: *Sint lumbi vestri praecincti.* Idem quoque beato Ioanni apparuit in Apocalypsi praecinctus zonâ aureâ; ut nimirum intelligamus oportere nos omnes affectus purificare, et amorem carnalem vincere spiritali, quod est aurum caritatis.

Manipulus, praemisso crucis osculo, sinistro brachio insertus, ostendit lacrymas, dolorem et poenitentiam quibus lugere peccata ac perpetuo dolere sacerdos debet; carnis item et spiritus mortificationem, et humilitatem, quâ accedendum est ad altare; tum futuram bonorum operum retributionem, sicut Psalmographus cecinit: *Euntes ibant et flebant, mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos.*

Stola collo superposita, et in modum crucis per medium pectoris ducta, demonstrat sacerdotem teneri se Deo unire, et quodammodo colligare, suamque crucem

Dei causâ patienter ferre, divinae legi cum omni obedientia se subiicere, eiusque iugum alacriter portare, ac semper memorem esse mandatorum Dei ad faciendûm ea.

Casula, quae caeteris vestibus splendidior et pretiosior illis superinduitur, signum est caritatis, quae reliquis virtutibus excelsior, omnibus supereminet, tanquam illarum regina, et vinculum perfectionis. Omnes enim sine ea sunt imperfectae, ab ea pendent omnia mandata divinae legis, et omnia bona in ipsa continentur. Sicut autem casula in duas partes dividitur, ita caritas duplex est, erga Deum et proximum: et sicut illa varios exigit colores iuxta temporis aut festivitatis diversitatem, ita haec varios affectus, nunc laetitiae ob Dei magnalia, nunc gratitudinis ob eius beneficia, nunc fortitudinis in adversis, nunc tristitiae ob propria et aliena peccata.

Haec sunt praecipuae virtutes quas vestes sacerdotales significant, quarum actibus induere se debet sacerdos, ut suum dignè offerat sacrificium. Consuetas etiam Ecclesiae preces singulis indumentis accommodatas attentè et devotè recitabit: et cum indutus fuerit, se ipsum considerabit tanquam lupum in vestimentis ovium, et rubore suffusus veniam à Deo flagitabit.

§ II. De accessu sacerdotis ad altare.

Si ad omnes sacras functiones sanctè accedendum, et omnes sanctè peragendaes sunt, multò maiori sanctitate hoc divinum sacrificium offerendum est, quo nihil sanctius, nihil excellentius, nihil divinius esse potest. Ad hoc omni conatu niti debes, christiane sacerdos, si tam sublimi et tremendo ministerio ritè et perfectè fungi desideras. Qua in re ut tibi prosim, documenta quaedam generalia praemittam: deinde sigillatim proponam aliquot considerationes pro singulis sacrificii partibus, ex quibus pios elicere affectus possis, et mentem utiliter occupare, ne distrahatur. Neque deterrearis, si huiusmodi considerationes et affectus aliquantò fusiùs explicavero; licèt enim multis verbis describantur, possunt

tamen in momento elici, nec missae celebrationem solito prolixiorer reddent, ut reipsa experieris; nam ipso usu memoriae tenaciter agentur, adeo ut eos quasi naturaliter eliciturus sis, absque ullâ confusione, aut capitis fatigatione.

Primum generale documentum est, ne toto sacrificii tempore Deum offendas ullo peccato veniali: nec ullo defectu et imperfectione tam venerandi sacrificii excellentiam contamines. Id verò assequeris, si eâ reverentiâ, attentione et devotione celebraveris, quae omnem vel levissimam animi evagationem excludat, si exactissimè et scrupulosissimè observaveris quicquid in Missali praescribitur circa ritus et caeremonias, eo modo quo à viris seriò perfectioni incumbentibus observari solent.

Secundò, omnia verba, quae sive elatâ, sive submissâ voce proferuntur, clarè, distinctè, ferventer et absque ullâ festinatione pronuntiabis, nihil interim mente revolvens, quantumvis bonum et sanctum videatur, quod à propria et litterali verborum significatione alienum sit, ut te menti Ecclesiae conformes, quae omnes missae praeces, lectiones et sententias magno cum delectu ad sacerdotis et adstantium instructionem et devotionem selegit. Ad hoc autem plurimum proderit omnes missae ritus perspectos habere, eaque omnia probè intelligere, quae tum in lectionibus, collectis, evangelio, versibus et caeteris huiusmodi, tum in canone continentur; quae facilè discas ex eorum lectione qui de officiis ecclesiasticis scripserunt, quales sunt Isidorus, Amalarius, Rabanus, Berno, Hugo, Victorinus, Rupertus abbas, Dionysius item in libro de ecclesiastica Hierarchia, Germanus in Theoria rerum ecclesiasticarum; et ex recentioribus, Gabriel Biel in Canonem, Durândus in Rationali, Ioannes Baptista Scortia de sacrificio Missae, et alii plures¹. Affectus verò elicies, quales infrâ proponam, eorum quae recitas et agis sensui et significationi convenientes.

¹ Vide praesertim P. Le Brun Orat., in Tract. Gallico, qui ait: *Explication littérale et dogmatique des Prières et des cérémonies de la Messe*, t. I, in-8.

Tertiò, sicut in Missali praecipitur, antequam sacris te vestibus induas, missam celebrandam perquires, perleges, et ad ea quae dicturus es signacula ordinabis, ne te postea contingat aut verbis haesitare, aut in caeremoniis deficere, et perturbari.

Quartò, processurus ad altare, crucifixum vel aliam imaginem humillimâ inclinatione salutabis; te tanto ministerio indignum reputans, atque ideo ipsius Christi Sanctorumque opem implorabis. Tum ipsum Christum mente intuere, quasi cruce onustum, et ad Calvariae montem iturum, ante te incedentem. Sequere ipsum primum offerentem, cuius passio et mors à te debet repraesentari; sequere, inquam, cum modestia et gravitate, et agmina Angelorum te undique stipantia venerare, teque existima ex hoc mundo in coelum transferri.

Quintò, cum perveneris ad altare, coelum tibi desuper veluti apertum contemplare, et curiam coelestem. Deumque ipsum spectantem te, pro universa Ecclesia hostiam litantem immaculatam. Memineris poenam mortis olim indictam bestiae quae montem tetigisset, idque tibi applica hominum pessimo, et timorem concipe. Mox in Deum assurgens satage, quantum potes, ferventissimos actus caritatis elicere, cupiens in Christum totus converti, eique simillimus fieri virtutum imitatione. Cum denique librum aperis, memor esto libri quem aperit agnus, et septem signaculorum eius, et desidera Christi fidem in universum orbem propagari.

§ III. De initio missae usque ad Introitum.

Calice ritè collocato et Missali aperto, stans paulisper in medio altaris, et factâ cruci inclinatione, te cum Abrahamo quasi pulverem et cinerem ante conspectum Domini confiteberis, imitans Christum, qui coelos inclinavit et descendit, formam servi accipiens: quò enim humillior fueris, eò gratior et acceptior erit Deo oblatio tua. Mox descendens ad crepidinem altaris, Verbi aeterni Incarnationem recole, eiusque dilectionem et admirabilem promptitudinem ad opus nostrae redemptionis

suscipiendum. Iteratâ autem inclinatione, te intimè humilia, et Deum adora pro omni creatura. Dum signo crucis te signans dicis: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, animadvertite quale et quantum sit nomen à quo sacrificium auspicaris, et sic te gere ut tantam decet maiestatem. Magni momenti est sanctissimae Trinitatis praesentiam initio concipere, et ab ea nunquam deflectere; ad ipsam enim et ad eius gloriam oblatio dirigitur, eiusque memoria robur tribuit ad improbos hostium conatus elidendos, qui semper tentant variis et inutilibus curis, atque imaginationibus mentem à sacrificio avocare. Sic concepta Dei praesentia, duos affectus raptim elicies; fidei contra infideles Trinitatem negantes, et recordationis crucis Christi, atque passionis in ea completæ, ex qua fluxerunt omnia bona. Hos autem affectus ad omne signum crucis renovabis.

Sequitur antiphona, *Introibo ad altare Dei*, quae ter repetitur ante psalmum, in ipso et post ipsum; ut intelligas spirituali impulsu et alacritate, ac summâ veneratione totam missae actionem peragendam esse, omni abiectâ tepiditate. Dei admirare bonitatem, qui te vocavit ad altare suum: quis enim es tu, ut audeas ad ipsum introire? Ora abscondi in abscondito faciei Domini à conturbatione malorum spirituum; ne immittentes tetra phantasmata, divinum perturbent ministerium. Ora etiam renovari in te animae iuventutem, quae est fervor spiritûs, ex quo vera et solida laetitia procedit.

Ad primum versiculum psalmi, *Iudica me, Deus*, considera eâ praeparatione et dispositione ad altare accedendum esse, ut Dei iudicium non pertimescas, ut discernaris à gente non sancta et iniqua, sisque purus et sine macula ante Deum, quantum fert humana fragilitas. Hanc autem puritatem humiliter petes, cum certa fiducia eam meritis Christi obtinendi.

Ad secundum, *Quia tu es, Deus, fortitudo mea*, erubescere, quòd toties tanti Sacramenti divino alimento confortatus, adhuc imbecillis es, adhuc tristis incedis, et cuicumque levissimae tentationi turpiter succumbis: meritò ergo repellit te Deus, meritò te affligit inimicus,

nisi ipse vires suppeditet, qui est fortitudo tua et robor tuum.

Ad tertium, *Emitte lucem tuam*, pete divinum lumen, ut veritatem à vanitate discernens, ipsam veritatem sequaris, cuius splendoribus interior sensus illustratus, cum externo sacrificio concordet. Mons verò sanctus, qui in hoc versiculo commemoratur, altare est, Calvariae montem indicans, quia in eo Christi passio et mors repraesentanda est.

Ad quartum, *Et introibo*, magnum renova in te reverentiae affectum erga altare et sacrificium.

Ad quintum, *Confitebor tibi in cithara*, excita in te cordis laetitiam, quae per citharam significatur: sed statim oculos ad tuam imperfectionem reflectens, ingemisce et dic: *Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?*

Ad sextum, *Spera in Deo*, ne despondeas animum, restat enim spes in salutari tuo, in quo tota fiducia collocanda est: quoniam ipse dabit ut, obtenta culparum veniam, in ipso gaudeas, et in eius laudibus perseveres.

Hâc spe excitatus, dices cum ingenti fervore, *Gloria Patri, et Filio*, caput inclinans et te offerens ad omnia adversa, et ad mortem pro Deo sustinendam. Tum repetitâ antiphonâ, *Introibo*, ut benè memineras, quò ingredieris, et quid aggredieris, dices: *Adiutorium nostrum*, ut discas non ponere fiduciam in tuis viribus et industria, sed in eo *qui fecit coelum et terram*, à quo duplex adiutorium postulabis, pro consequenda aeterna salute et mediis ad eam necessariis, et pro illa peculiari necessitate pro qua offers sacrificium.

Subditur statim generalis confessio, quia *iustus prior accusator est sub*, quam humiliter recitabis, actum eliciens contritionis, ut est distincta ab attritione: dolens scilicet de peccatis tuis et totius mundi, super omnia mala, idque purè propter Deum super omnia bona dilectum: dabisque operam, ut verba illa, *meâ culpâ*, cum magno doloris sensu proferas, et cum bona spe divinae misericordiae pro tuis et aliorum peccatis. Confiteris autem non solum Deo Creatori, Redemptori et Iu-

dici tuo, sed etiam beatae Virgini, cuius innocentem Filium sceleribus tuis interfecisti; beato Michaëli archangelo, cuius obsequiis te ingratum exhibuisti; beato Ioanni Baptistae et aliis Sanctis, quorum monita et exempla contempsisti; fratribus quoque, quibus scandalo fuisti. Agnoscens autem fragilitatem tuam et necessitatem, auxilium eorum imploras, quibus confessus es, ut pro te orent; quod humiliter facies: cum adstantes preces fundunt, dicentes *misereatur*, dum etiam ipsi confitentur, dum sequentes versiculos recitas, illum in te spiritum excitabis, quem verba sonant, magno animi ardore et devotione.

Osculum altari semper figes tenero amoris affectu erga Dominum Iesum Christum, cum intenso desiderio semper ei adhaerendi; et ideo brevem, sed ferventissimum, amoris actum elicies.

§ IV. De Introitu usque ad Epistolam.

Introitum et ea quae sequuntur, sedatè, attentè et devotè recitabis, adhibitis magna cum honestate praescriptis caeremoniis, ut spirituale ac divinam rem agi omnes intelligant. Attendes autem ad sensum verborum; et cum dicis, *Gloria Patri*, sanctissimam Trinitatem adorabis, optando ut omnes illi serviant. *Kyrie, eleison*, ad singulas Personas mente in coelum erectus diriges, petens remissionem peccatorum cordis, oris et operis pro te, et pro aliis: et quia novies repetitur, quot sunt Angelorum chori, ipsorum vocibus tuam coniunges, et cor ad illos elevabis. Ad *Gloria in excelsis*, miraberis quomodo peccator in terra aliena canticum Angelorum canere praesumas; tum alios affectus adiunges laudis, adorationis, gratiarum actionis, fidei, spei, amoris, zeli, gloriae Dei, petitionis et obsecrationis iuxta sensum verborum. Haec autem verba, *Tu solus Sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus, Iesu Christe*, intensiori affectu caritatis et reverentiae erga Christum Dominum pronuntiabis, desiderans ut ab omnibus amètur, honoretur et glorificetur.

Hymno absoluto, sequitur salutatio populi per haec

verba, *Dominus vobiscum*. Quoties autem ea dices, optabis intimo affectu Ecclesiae Dei et toti mundo omnem Dei benedictionem, per quam singulis animabus, id quo maximè indigent, conferatur. Dicturus collectas, erubescas, quòd mediator inter Deum et populum esse audeas, qui toties alios ad malum pertraxisti. Cùm dicis, *Per Dominum*, offeres Deo omnia merita Christi cum magna fiducia; quia scriptum est: *Quidquid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Expendes autem verba orationum, quae et per se magni ponderis et efficacitiae sunt, et cùm in persona Ecclesiae à celebrante recitantur, faciliùs postulata impetrant ob sacrificii praestantiam.

§ V. *De Epistola, Evangelio et Symbolo.*

Absoluto Introitu, sequitur instructio populi in fide, per doctrinam Prophetarum et Apostolorum in Epistola, per verba Christi in Evangelio, per articulos fidei in Symbolo, quae omnia mysteriorum sanctificationi, ut nos purgent et praeparent, praemittuntur.

Ipsam verò Epistolam et Evangelium lecturus, mente elice hunc actum humilitatis: Egone in Ecclesia divina depromam oracula, qui tamdiu sedi in cathedra pestilentiae? Ego Evangelium promulgabo, qui factis et exemplis Evangelium impugnavi? Deinde considera beatos nos esse, quia, ut ait Baruch propheta, quae Deo placeant manifesta sunt nobis. Deus enim voluntatem suam nobis revelavit per Prophetas et Apostolos in eorum libris et epistolis, et per Filium suum in Evangelio. Ideo haec omnia magna cum intentione et reverentia legenda sunt, tanquam sermones Dei, gratias ei agendo quòd mundum doctrinà suà illuminare et instruere dignatus sit, promptumque animum offerendo ad servanda ipsius mandata, tam in prosperis quàm in adversis: de hoc autem nos monent in Epistolae lectione manus super librum positae, et veluti operi adnotae, itemque in Evangelio stantes pedes plebis circumstantis.

Graduale etiam, et caetera quae sequuntur, exsequendi desiderium significant, et ascensum ad apicem chris-

tianae perfectionis, qui sunt fructus propheticæ et apostolicæ praedicationis. Quidam devotus sacerdos dicebat se quotidie duabus concionibus interesse elegantissimis et efficacissimis, lectioni nimirum Epistolæ et Evangelii, quas sic audiendas assererat, ac si Apostolus et Christus praesentes forent et loquerentur, cum firmissimo proposito exsequendi quod docent. Turpissima enim esset eius praecepti transgressio, quod ab Apostolo et à Christo eà die auditum fuit; nam videretur Verbi divini statim oblitus esse, et tantos concionatores neglexisse.

Initio Evangelii, librum et te ipsum signabis signaculo crucis cum tenero affectu erga Christi passionem et mortem. Fit autem ipsum signum in fronte, sede pudoris, ne Evangelium erubescas; in ore, ut illud palam annunties et confitearis; in pectore, ut in corde semper conserves, nec ulla diaboli suggestio fructum eius impedire queat. In fine, librum ibi osculaberis ubi priùs crucem formaveras, ad significandum amorem quò ea doctrina amplectenda et executioni mandanda est: ideoque propones factor verbi esse, et non tantum auditor, actu ferventissimo amoris elicitò erga Deum eiusque legem.

Certis diebus lectionem Evangelii excipit Symbolum, ut fides excitetur, et sicut corde ad iustitiam creditur, sic ore confessio fiat ad salutem. Actus igitur fidei exercebis verbis correspondentes, et contrarias haereses detestaberis. Christo item gratulaberis ob eius gloriam, dum ipsius resurrectione, ascensio, et iudiciaria potestas commemoratur; et gaudebis, quia regni eius non erit finis. In illis verbis, *Qui cum Patre et Filio simul adoratur*, Spiritum Sanctum adorabis, et intimo animi sensu sanctissimam Trinitatem glorificabis ob singula beneficia naturae, gratiae, et gloriae omnibus creaturis concessa et concedenda. Demum cùm dicis, *Et vitam venturi saeculi*, spem firmam concipies, vitam aeternam meritis Christi obtinendi.

§ VI. *De Offertorio usque ad Canonem.*

Haec tenus instructio fidelium et missa catechumeno-

rum, qui deinceps adesse non poterant, diacono indicente eis ut exirent. Iam sequitur missa fidelium, et quia hic inchoatur actio sacrificii incuruenti, maiori fervore et igneo pietatis sensu singula verba proferenda sunt. Exordiris autem ab osculo altaris, in quo divinum Sacramentum perfici debet, ut hâc amoris et honoris exhibitione, Dei quodammodo captes benevolentiam. Sed quia Dei amor annexam habet erga proximum caritatem, sequitur populi salutatio tanquam commune amicitiae signum, quo ostendis te omni odio et dissensione carere; praecepit enim Dominus non esse offerendum munus, nisi praevia cum fratribus, qui aliquid habent contra offerentem, reconciliatione. Adstantes etiam mones, ut simul tecum orent, dicens: *Oremus*, et hoc ferventer facies, respiciens in coelum ad Deum Patrem, deinde ad te ipsum, tuumque nihilum, qui peccator cum sis omnium natorum miserimus, aeterno Patri Filium suum offerre debes.

Quando patenam cum hostia in manibus accipies, ponas in ea cor tuum, et omnium circumstantium, omniumque fidelium, ut ea quoque Deo offeras hâc intentione, quod sicut panis, quem offers, mox convertetur in corpus Christi; ita cor tuum et omnium fidelium, in ipsum Christum per amorem et imitationem transformentur, adeo ut dicere omnes possint: *Vivo ego, iam non ego, vivit verò in me Christus*. Idem repetere poteris in calicis oblatione.

Dum vinum calici infundis, gratias ages Deo, quod sub his speciebus se occultare voluerit pro amore tuo: et cum misces aquam, desiderium excitabis te totum immergendi in abyssum meritorum Christi, atque ad intimam cum Deo unionem suspirabis. In oratione autem, *Deus, qui humanae substantiae dignitatem*, tres veluti mixtiones seu coniunctiones prorsus admirabiles celebrari observabis: primam in humanae naturae creatione, cum mortali corpori immortalis anima copulata est; alteram in eiusdem à Verbo factâ assumptione, cum duo extrema infinitè distantia in unitate personae coniuncta sunt; tertiam in eius elevatione ad gratiam et gloriam,

ad consortium scilicet et participationem Divinitatis, quam ardentissimè concupisces.

Quamvis hoc sacrificium unicum sit, duabus tamen partibus constat, corpore videlicet Christi sub speciebus panis, eiusque sanguine sub speciebus vini. Ideo, pane iam oblato, seorsim procedis ad vini oblationem. Utramque verò extendes ad omnes fines propter quos hoc sacrificium institutum fuit, qui, cum sint maximi momenti, cum summo devotionis fervore hae oblationes fieri debent, ac si tu solus esses in toto mundo sacerdos, et ab hoc sacrificio omnium hominum salus penderet.

Subditur brevis precatio, *In spiritu humilitatis*, ex longiori decerpta, quam Azarias, unus ex tribus pueris, inter flammis fornacis Babylonicae concepit, animo verè contrito et summae humilitatis affectu recitanda. Sequitur alia oratio, *Veni, Sanctificator*, quâ Deum invocas Spiritum Sanctum, omnis sanctificationis auctorem, ut non solum sacrificium iam praeparatum perficere, sed suâ etiam benedictione complere dignetur.

Dum manus lavas, protestaberis te velle purè ac mundè vivere, et à minimis etiam defectibus emundari: tum gratias ages, quod Christi sanguine lotus sis, aliosque affectus elicies verborum sensui conformes.

In oratione, *Suscipe, sancta Trinitas*, non nudam et aridam beneficiorum redemptionis nostrae, quae ibi commemorantur, memoriam facies, sed ea erit quae intimae gratitudinis affectum includat. Quare totus in demississimam gratiarum actionem effusus, hanc hostiam infinitae dignitatis te posse offerre gaudebis ad Dei gloriam, et ad honorem beatae Mariae Virginis et omnium Sanctorum, ut ipsis in coelis ante thronum Dei incensum orationum tuarum pro tua aliorumque salute praesentent.

Postea memor imbecillitatis tuae, et considerans quantum momenti sit tantum sacrificium divinae Maiestati offerre, ad circumstantium confugiens suffragia, ipsos admones ut pro te orent. Manus autem extendis, ac si omnibus viscera pandas; et rursus iungis, quasi intra pectus receptos complectaris. Ipse verò, qui alios ad

orandum hortatus es, secretò quoque oras, ut tuum à Deo sacrificium acceptetur. Porrò inter haec, congruos his considerationibus affectus excitabis.

Secretis orationibus absolutis, statim clarà voce dicis, *Per omnia saecula saeculorum*, nihil sonans temporale, sed sublime et aeternum. Tum populum salutans, non te ad eum pro more convertis, quia iam debes à terrenis abductus, totus Deo intentus esse. Iubes autem *sursum corda attolli*, ac si diceres, *Elevamini*, omnes creaturae, ad Deum, emergite è faece terrae, et quae sursum sunt quaerite, quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Corda verò ad superna subvecta ad gratias Deo agendas hortaris, quia nihil dignius, nihil magis aequum et salutare, quàm beneficiorum memorem esse. Ideo cor tuum expandes ad omnes creaturas, et ad omnia beneficia illis collata; gratiarum enim actio potissima est ad ampliorem gratiam dispositio. Succedit praefatio, quasi proloquium, seu praeparatio quaedam ad eam actionem quae propriè sacrificium continet, in qua Deum impensius laudas, advocatis etiam coelestibus spiritibus, ut tecum concinant. Ne tamen tamerè in Angelorum choros te ingeras, facultatem à Deo petis humili supplicatione, dicens: *Cum quibus et nostras voces ut admitti iubeas deprecamur*. Ita angelicis iunctis agminibus, sacrum Trisagion psalles cum summa reverentia et fervore, qui tantus sit, ut, quantum fieri potest, supernorum spirituum affectui respondeat et adaequetur. Si enim *tremunt Potestates*, quae sunt veluti coeli columnae, quantum debes horrore ac tremore concuti tu vilissimus terrae vermiculus, qui Deum toties et tam enormiter offendisti.

Porrò continet hic hymnus tres laudes et duas petitiones. Nam primò laudas sanctitatem, potentiam ac supremum Dei dominium, cum dicis, *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth*. Secundò, celebras gloriam eius, quae in tot creaturis in coelo et in terra tam mirabiliter elucet, his verbis: *Pleni sunt coeli et terra gloria tua*. Tertio, magnificas Christum Dominum, dicens: *Benedictus qui venit in nomine Domini*; et cum hoc dicis, ipsum invitabis in animam tuam affectu omnium

Sanctorum. Duae verò petitiones insunt verbis istis: *Hosanna in excelsis*, quae bis repetuntur; et illis salutem postulas, et quae ad eam sunt necessaria, primò à Deo, deinde à Christo. Hic autem hymnus ideo canonici praemittitur, ut ex ipso admoneris te in maximi momenti negotio coram throno divinae maiestatis consistere, ac veluti in sancta sanctorum introire: et si hactenus oportuit te purum et ferventem esse, iam memineris te deinceps debere tanto ardore inflammari, ut eo possis omnes circumstantes, imo universum terrarum orbem succendere.

§ VII. De Canone usque ad Consecrationem.

Haec pars missae Canon dicitur, id est, regula quae in sacrificii oblatione servanda est. Constat autem, ut testatur Tridentinum concilium, ex ipsis verbis Domini, ex Apostolorum traditionibus, ac summorum Pontificum institutionibus; nihilque continet quod non maximam redoleat pietatem et sanctitatem, atque offerentium mentes in Deum erigat, ut cum eo coniungantur. Submissà voce recitatur, ut per silentium tum gravitas negotii, quod quasi secretò cum Deo tractatur, tum compositus pacatusque animi status, qui ad hanc functionem ritè perendam necessarius est, intelligatur. Eius verba attentè et devotè prolata, ipsà litterali significatione pios affectus suppeditabunt. Per particulam, *Igitur*, connectitur cum praecedentibus: cum enim tibi, Angelorum ministerio, quorum vocibus tuas adiungi in praefatione rogasti, iam quasi pateat ad coelum via, statim fiducialiter ad thronum Dei accedis, et elevatis sursum oculis, expansisque manibus, preces tuas ad Deum effundis, per Christum eum rogant; uti accepta habeat *haec dona*, ab ipso nobis collata; *haec munera*, à nobis ipsi oblata; *haec sancta sacrificia*, quae pro peccatis nostris offeruntur. Et primò quidem personam commemoras cui oblatio dirigitur, nempe Deum Patrem; secundò, mediatorem Christum Iesum; tertio, offerentes, eorumque affectum; quartò, res oblatas quas petis ut Deus acceptet et benedicat; quintò, eos pro quibus offertur, Ecclesiam

scilicet, summum Pontificem, et alios; sextò, ea omnia quae consequi hâc oblatione desideras, redemptionem, salutem, incolunitatem; septimò, beatam Virginem, et praecipuos principes curiae coelestis, quorum suffragia, memor tuae imbecillitatis, imploras, ut Deum tibi propitium reddant.

Ut omnium recordari possis pro quibus orare debes, postquam dixisti, *Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum*, utque ipsae preces vim habeant efficaciorum, multùm proderit cum Christi Domini cruciatibus illas sociare, hunc ferè in modum. Primò, pro te ipso orabis per sanguinem pro nobis effusum, ut per illum expieris à peccatis, et eas virtutes obtineas quae tibi maximè sunt necessariae, et finalem perseverantiam; secundò, per latus transfixum, Ecclesiam commendabis, quae ex eo orta est; tertio, per caput spinis coronatum, summum Pontificem, omnesque Principes, et Antistites; quartò, per vulnus dexteræ manûs, amicos, consanguineos, et benefactores; quintò, per vulnus sinistrae, omnes qui te oderunt, vel aliquâ molestiâ aut scandalo affecerunt; sextò, per dextrum pedem transfuratum, personas, et negotia à superioribus commendata; septimò, per sinistrum, omnes qui sunt in peccato mortali, ut in dexteram partem transferantur; octavò, per flagella, sputa et alapas, ethnicos, haereticos caeterosque infideles, qui Deum contumeliis afficiunt; nonò, per crucifixionem, religiosos omnium Ordinum, ut crucem voluntariae asperitatis libenter ferant; decimò, per sim, eos omnes qui tuas preces expetunt; undecimò, per angorem quem in horto pati voluit, omnes qui in aliqua calamitate, periculo, necessitate, tentatione aut molestia versantur; duodecimò, per mortem et sepulturam, iustos nomina ut cum ipso sepulti semper in iustitia perseverent. Speciatim verò pro illis orabis quorum te Deus meminisse vult, et tu nescis; pro his quos Deus maximè diligit, licèt eorum numerum et nomina ignores, id enim gratissimum illi est, ut amicorum eius memor sis. Ab his autem orationibus te brevissimè expedit, imitatus Ecclesiam, quae paucissimis verbis se ipsam, sum-

mum Pontificem, et Antistitem, omnesque orthodoxos commendat. Neque enim decet privatas causas prolixius quàm publicas tractare, praesertim apud eum Principem qui omnia scit, et nos admonuit ne orantes multùm loquamur. Consultius itaque erit pro omnibus ante missam fusiùs orare, ut in ipsa brevior sis.

Postquam verò privatae devotioni satisfacisti, rursus publicas Ecclesiae preces assumis pro circumstantibus et pro offerentibus, sive praesentes sint, vel absentes: et quia sacrificium iam oblatum fuit in expiationem culpæ, in gratiarum actionem et impetrationem omnium beneficiorum, iam primarius eius finis exprimitur hâc oratione, *Hanc igitur oblationem servitutis nostrae, quâ protestaris et agnoscis supremum Dei dominium, et infimam nostram servitutem ac subiectionem, expansis manibus super oblata veteri ritu, ut ea transferas in Dei potestatem, ipsum exorans ut ab aeterna damnatione nos eripi iubeat, et in electorum suorum grege numerari*. Tum ipsi commendas sacrificii oblationem, ut eam *in omnibus benedictam, et inter dona sibi grata adscriptam et ratam, sive approbatam, et confirmatam atque rationabilem, divinis scilicet rationibus congruentem, ac tandem acceptabilem, id est, dignam, quae non solum ex parte doni, sed etiam ex parte ministri offerentis à Deo acceptetur, non quidem ex nostris meritis habere, sed suâ gratiâ facere dignetur*. Porrò ad illa verba, *Ut nobis corpus et sanguis fiat dilectissimi Filii tui Domini nostri Iesu Christi*, actuale et expressam intentionem renovabis consecrandi corpus et sanguinem Christi per transsubstantiationem panis et vini, Christi verbis conficiendam.

§ VIII. De Consecratione usque ad Orationem Dominicam.

Post multas oblationes verbis hactenus expressas, sequitur tandem realis oblatio, quâ idem Christus incruentè immolatur, qui in ara crucis semel se ipsum cruentè obtulit. Quòd si hactenus necessaria fuit puritas, humilitas et reverentia, multò maior nunc requiritur, cum ad